

Pandurii în secolul fanariot, între haiducie și revoluție

Mrejeru Marcela

Secolul fanariot este, putem spune fără tăgadă, secolul care va infleunța în perioada următoare comportamente, atitudini, dar mai ales caractere, fie că vorbim de cei privilegiați, fie că vorbim de cei săraci. De departe, regimul fanariot cu toate abuzurile, corupția și jafurile tot felul, au arătat un nivel de anduranță pe care niciun alt popor nu l-a avut. Răbdarea fără margini a poporului român, acceptarea deciziilor altora, fără reacție a fost o caracteristică a acestei perioade. Evident ceilalți erau turcii, în primul rând, dar și rușii și austriecii, care tratează provinciile românești, ca unele fără stăpân, numai bune de exploatat, lucru făcut cu mult temei și străduință și folosind toate mijloacele posibile.

Instaurarea dualismului turco-grec, cum bine numește Șerban Papacostea regimul fanariot¹, impus la începutul secolului al XVIII-lea, nu a reprezentat decât o nouă formulă de extorcare a bogățiilor celor două provincii valahe. Această formulă este mult mai convenabilă pentru turcii, care nu doreau decât averea acestora, fără să le transforme în pašalâcuri. Instrumentul exploatării au fost grecii din Fanar, ajutați și de boierimea autohtonă, care dorea să-și mențină, măcar o parte din privilegii. O imagine completă a ceea ce a însemnat acest regim fanariot, ne oferă în primul rând străinii care treceau prin aceste teritorii nord-dunărene sau care au avut diverse slujbe, în perioada respectivă în Principate. Aceștia au fost chiar greci, de aceea nu pot fi considerați părtinitori. Constantin Dapontes, fost secretar al domnitorului Constantin Mavrocordat, care a trăit între românii ambelor Principate zeci de ani în perioada 1735-1780 și care ulterior a fost tuns la monahism sub numele de Chesarie, într-o scrisoare adresată marelui vornic Constantin Dudescu, la 18 august 1759 ne prezintă o situație dramatică a celor două țări. Cele scrise de Dapontes merită redată. Acesta spunea printre altele "Gloria domnitorilor a fost Valahia, dar nenorocită Valahie! Undenmai este acum sfințenia prea sfinților tăi arhieriei? Unde-i măreția vechilor tăi domnitori? Unde-i slava boierilor tăi de mai înainte?(...) Creștini fără legi și legile fără temei.... Om bun nicăieri, cei răi pretutindeni, desfrânați aici, tâlhari acolo, nedreptăți deasupra, răpitori dedesupt, avari de a dreapta, fuduli de a stânga, lângușitori în urmă, mincinoși înainte, netrebnici înlăuntru, netrebnici în afară, netemători de Dumnezeu în tot locul, temători de Dumnezeu nicăieri.(...) Adevărul nu se aude, dreptatea nu se vede, mila s-a pierdut, rugăciunea s-a uitat, legea a slăbit.(...) De aceea acum domniile sunt anuale și obținute cu mii de pungi și mucareruri cu sutele. Craiova aproape că s-a turcit, iar Valahia se aproape de aceasta. Te

¹ .Șerban Papacostea, *Olenia sub stăpânire austriacă (1718-1739)*, Ed. Academiei R.S.R., București, 1971, p.14

preumbli și vezi că ară și întrebi: a cui este arătura? A lui Mustafa aga , îți răspund. Vezi că semenă și întrebi și-ți răspund. A lui Ibrahim aga.(...) Bisericile ruinate, descoperite, ajunse ocol de vite, grajd de cai, adăpostul tuturor animalelor, ruinate și vrednice de plâns. Oameni sunt foarte puțini și foarte săraci, locuri vrednice de privit, locuri vrednice de jelit. Nu-mi dau seama cum putem să dormim și nu ne trezim de strigătele țăranilor, de vaietele femeilor, de plânsetele copiilor și de suspinile oamenilor, de răcnetele săracilor ce strigă către Dumnezeu"². Cutremurătoare prezentare a situației din Valahia și obiectivă, am putea spune, făcută chiar de un grec. O caracterizare a corupției moravurilor, în vremea fanarioților, ne face și Athanasie Comnen Ipsilant, alt sciitor grec: "Atât zic că romeii (grecii fanarioți) au afanisit obiceiurile cele vechi și prerogativele lor prea folositoare, ale acestor două Principate, pentru nenorociții de pământeni... De pe timpul sultanului Mahmut și a celorlalți până acum a crescut întru-atâta răul, încât a trecut și marginile nu numai ale umanității și vicleniei omenești, dar încă și a tot felul de discrețiuni"³ . Evident, că desființarea armatei naționale a fost una dintre măsurile care a permis imixtiunile puterilor vecine în Principate, dar această măsură vine pe fondul dispariției autonomiei interne, în condițiile în care domnii fanarioți, străini de țară, sunt considerați înalți funcționari otomani. Aceasta este perioada în care teritoriul celor două țări române, devine teatru de război și monedă de schimb pentru marile puteri vecine. Este o perioadă în care bandele de hoți, de tâlhari sau de haiduci(de multe ori aceștia din urmă se confundă cu cei dintâi) de toate felurile: români, turci, sârbi sau bulgari se înmulțesc. Cine să domolească aceste bande care făceau prăpăd pe unde treceau. Nu că prăpădul n-ar fi fost făcut și de oamenii domniei, zapcii și vătăfii, care adunau numeroasele biruri puse pe orice pentru a crește averea domnitorului fanariot, oricare ar fi fost el. Tâlharii și haiducii se alăturau celor ce reprezentau puterea în demersul de jefuire a țării.

Fanarioții înlocuiseră trupele de călărași și darabani cu trupe de panduri, conduse de un căpitan⁴. Aceștia nu mai slujeau la apărarea țării, ci numai ca paznici la prinderea hoților, care nu se deosebeau cu nimic de vânătorii de urși, erau departe de a se deosebi printr-o ținută disciplinară. F. G.Laurencon care a călătorit prin Țările Române îi caracterizează pe panduri ca " panduri zdrențăroși adevărați sans-cullotes ai Țării Românești"⁵. Cei care înființaseră corpurile de panduri în Oltenia au fost austriecii, care după ce ocupă Oltenia în anul 1717, se confruntă cu o situație ieșită din comun, și anume numeroasele atacuri ale haiducilor, care n-au putut fi stopate de corpurile de husari.⁶ În documentele din prima jumătate a secolului al XIX-lea apar mai multe categorii de panduri. O categorie este aceea a

².Constantin Erbiceanu, *Mărturii despre Țara Românească în timpul regimului fanariot*, în *Analele Academiei Române*, seria II, tomul XXII, 1900-1901, București, 1911, p.10

³ .Ibidem, p.11

⁴.A.D.Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, vol.X, Ed.Librăria școalelor Frații Șaranga, Iași, 1888, p.60

⁵ . *Călători străini despre Țările Române în secolul al XIX-lea, serie nouă* , vol.II,1822-1830, Ed. Academiei Române, București, 2005, p.48

⁶.Șerban Papacostea, *op.cit.*.p.253

pandurilor turcești, care de fapt nu erau turci, ci români, ce se aflau în slujba turcilor de la Ada Kale, conduși de Regep Aga. În timpul războiului ruso-turc, din anii 1806-1812, apare termenul de panduri muscălești, adică pandurii care s-au înrolat în armate rusă și în sfârșit, de a treia categorie de panduri, pandurii spătărești, care se aflau în slujba domnului, sub conducerea marelui spătar. În anul 1800 domnitorul Alexandru Moruzi dă ordin ca pandurii județelor să fie trimiși la Craiova și să ajute la izgonirea pazvangiilor. Despre intrarea pașei de la Vidin, Pasvanoglu, în Oltenia ne oferă informații prețioase Zilot Românul " la leat 1800 au început Pazvantoglu a bântui țara... și au mers la Târgul -Jiului, din județul Gorjilor. Oroșanii pomenindu-să așa fără veste cu călcarea pazvangiilor, au fugit care încotro au putut, că vai de capul lor. Și așa pazvangii, jăfuind orașul și puține zile zăbovindu-se acolo, s-au întors la Calafat arzând și pârbind pă unde au putut ajunge(...) Și fiindcă orașul Craiovii cade cam pă coastă, de unde se vede lunca Jâiului în partea despre care venea payvangii, auzindu-să din Craiova un chiloman de puști și de strigări, s-au uitat din oroșani. Când ce să vază? O negură de pazvangii, ca niște heară turbate, venia răcnind și aruncând focuri. O, ticălos și amărât norod!...(...) Spuneau unii, din ei văzătorii prăpădenii Craiovii, că așa îndată o au aprins, încât socotea cinevași că nu oameni au fost aprins, ci foc din cer au căzut peste dânsa.... pentru că după ce s-au încins orașul de foc, au căutat să iasă toți după unde erau vârați, și care cumieșia fugind să scape de foc, cădea în mâinile tâlharilor pazvangii, și pă unii îi lua robi, pă alții îi slutia, pre alții îi jârtfia ca pe niște dobitoace, fără de nici o milostivire"⁷. Pazvanoglu socotea teritoriul Țării Românești sub administrația directă a sultanului cu care era în conflict și așa se explică contribuțiile grele și jafurile cumplite făcute de cetele sale la noi în țară. Acesta a impus populația din Țara Românească, și în special din Oltenia, la contribuții foarte grele pentru întreținerea oștirii sale. Pazvanoglu jefuia în special orașele și bâlciurile Olteniei, fapt pentru care va avea de suferit comerțul. Cărțile de scutire acordate pandurilor în perioada următoare confirmă prezența acestora la luptele împotriva pazvangiilor.

Este evident că pandurii constituiau trupe neregulate, care luptau pentru cei care îi plăteau sau le ofereau anumite privilegii, în cazul pandurilor spătărești. Căpitani de panduri erau scutiți de dăjdile vistieriei și de podvezi⁸. La 27 octombrie 1802 sunt eliberate două cărți domnești ale căpitanilor de panduri pentru a fi scutiți de anumite biruri. Cei doi căpitani sunt Matei Mărișescu din satul Călnic, sud Mehedinți și Daia Mițar tot din Mehedinți⁹. În anul următor numărul celor scutiți crește foarte mult, ceea ce ne arată pe de o parte necesitatea acestor trupe de panduri, iar pe de altă parte dorința pandurilor de a scăpa de sărăcie. Merită amintiți acești căpitani pe care îi vom întâlni ca participanți la răscoala pandurilor din anul 1815 și apoi la revoluția condusă de Tudor Vladimirescu, din anul 1821. Astfel în anul 1803 au primit înscrieri de la domnie pentru scutirea de

⁷. Zilot Românul (Ștefan Fănuță), *Opere complete*, București, 1996, p.87

⁸. *Documente privind istoria României-Răscoala din 1821. Documente interne*, vol.II, Ed. Academiei R.P.R., București, 1959, p.37

⁹. Ibidem

anumite biruri următorii căpitani: Dumitașcu din Gârbovăț; Mihai sin Ion Bondoc din Crăguiești; Duică sin David din Drăgotești; Simion sin Ion din Olănești; Constandin Galbenu din Izvoare; Nicolae FrunteLată din Busur; Mihalache logofăt din Rovinari; Pătru Bojincă din Frâncești; Ion Bodescu din Bodești; Matei Arsan din Arsani; Ion Lungănu din Vâlcea. De asemenea și în anii 1804-1807 au mai primit cărți de scutire: Mihai sin Ciumagiu din Baea; Dumitrașco Popescu din Câmpu Fomii; Constandin Giurescu din Bala de Jos; Ioniță Nicolicescu din Băsești; Mihai Galea din Glogova; Necola din Sălătruc; Dima din Cărbunești; Ion Fometescu in Ciuperceni; Ion Frătuță din Boroșteni; Răducan Mărișăscu din Călnic; Matei Turcitu din Mătăsari; Matei Manzâl din Drăgotești; Lupu sin Surdu din Mehedinți; Matei Vizlan din Arcani; Ioniță Gărdăreanu și Șarban Negrescu de la logofeția Mehedinți; Barbu Căpitanul din Mehedinți; Nicolae Boboc din Sălătruc; Dumitru Țicu din Pătule; Nicolae Găescu din Băsești, Mihai Golea din Glogova; Matei Turcitu din Mătăsari; Ion Fometescu din Ciuperceni; Răducan Mărișăscu din Călnic; Dima din Crețești; Ioan Frătuță din Boroșteni; Dumitrașco Popescu din Câmpu Fomii; Mihai sin Ion Bondoc din Mehedinți; Matei Suliță din Dejoj; Gheorghe Pășălău din Botoșăști; Ion Măgureanu din Băești; Nicolae Gogan din Obârșia; Dinu Crăiniceanu; Neculae Boboiu; Iancu căpitan de poteră ¹⁰. În cele cinci județe din Oltenia erau în jur de 5-6000 de panduri, care nu aveau altă armă decât pușca, ce constituie totodată și principala sursă de venituri pentru aceștia și de care turcii se tem foarte mult¹¹. Căpitani de panduri fac parte din rândul moșnenilor sau moșnenilor clăcași, de aceea cei mai mulți sunt din județele Gorj și Mehedinți, pentru că în aceste județe proprietatea moșnenească este cea mai răspândită din Oltenia. În perioada 1802-1806, 31 de căpitani de panduri recrutați din lumea satului au luptat împotriva pazvangiilor și cârjalâilor, la care se adaugă 6 căpitani aflați în slujbă la 1805. Din anul 1806 pandurii se vor înrola în armata rusească, aceștia devenind pandurii muscălești.

Apoi în anul 1807 pandurii aflați în slujba lui Regep aga de al Ada Kale sunt menționați într-o ciocnire care are loc la Baia de Aramă între turcii lui Regep aga și cei ai lui Molan aga, succesorul lui Pazvanoglu. Așa cum am mai spus, în slujba lui Regep se aflau și panduri care erau recunoscuți ca fiind hoți de vite și contrabandiști, cum erau frații Iovan și Barbu Rogobete, ce conduceau o asemenea ceată din zona satelor Podeni și Cireșul, județul Mehedinți. Cu frații Rogobete va avea și Tudor Vladimirescu un conflict și în 1821 punctul 20 din Cererile norodului românesc se referă la Iovan Rogobete și Ghiță hoțul¹². O parte din pandurii ce-l slujeau pe comandirul de la Ada Kale îl vor părăsi în anul 1807 și vor intra în rândurile celor din oștirea țării¹³. Cei care au rămas în slujba turcului de la Ada Kale, împreună cu adalâii vor face în toamna anului 1809 o incursiune de pradă în

¹⁰ .Ibidem, p.38

¹¹ .Călători străini despre Țările Române în secolul al XIX-lea, serie nouă, vol.II, 1822-1830, Ed.Academiei, București, 2005, p.30

¹² .Ioan Neacșu, *Revolta pandurilor din decembrie 1814-februarie 1815*, în Studii. Revista de istorie, Anul X, Ed.Academiei R.P.R., București, 1959, p.133

¹³ .Ibidem

Târgu Jiu, de unde au luat ca ostatici mai mulți boieri și negustori. Intervenția pandurilor țării și armatei rusești au oprit jafurile care se vor repeta în anul 1811 când "pandurii lui Tudor comandirul, fiind poteră"¹⁴ au prins niște panduri ai lui bulucbașa Dincă al lui Gogan, omul lui Regep aga. În anul următor adalâii realizează o altă incursiune în județele Mehedinți și Gorj prinzându-l pe Dumitru polcovnic, omul lui Tudor Vladimirescu. Trebuie să spunem, că în Tudor Vladimirescu a condus, în timpul războiului ruso-turc o ceată de panduri.

Pandurii reorganizați de Constantin Ipsilanti se așezau prin județe pe lângă căpităniile vechi sau se înființau altele noi cum a fost cazul celor de la Secueni în 1809 și Cornățel în august 1809, având ca obiectiv urmărirea și prinderea hoților. Acestor panduri li se dădeau lefi și emilic¹⁵, pe fiecare zi de pandur câte 10 parale și câte 20 pentru căpetenia lor. De asemenea, li se recunosc pandurilor dreptul la proprietate din lucrurile aflate la hoți, afară de cele pentru care se vor arăta păgubașii. Pentru o perioadă extrem de dificilă, din toate punctele de vedere stimulentele pe care le primeau pandurii erau binevenite și mobilizatoare în același timp. Au apărut însă foarte multe probleme deoarece pandurii spătărești erau folosiți de marele spătar la căratul fânului rechiziționat de la populație pentru oastea rusească, iar alteori chiar polcovnicii de județe comiteau prădăciuni și jafuri. Abuzurile erau săvârșite de toți cei care aveau o slujbă, cât de neînsemnată, de la primul om în stat la ultimul pandur, fiecare după posibilități încerca repede să se pricopsescă pe spinarea țăranilor. În anul 1809 divanul scrie lui Engelhard că s-au înmulțit hoții și făcătorii de rele și cere să-i ajute generalul Isaiov cu 200 de panduri care să umble cu cei spătărești.

Vremuri întunecate pentru Țara Românească, întunericul venea din toate părțile, greu să identifici în această perioadă un lucru sau o persoană care să aducă puțină lumină în bezna care cuprinsese Valahia nord-dunăreană. Vedem cum paznicii care trebuiau să apere satele de bandele de hoți se transformă la rândul lor în hoți, între păzitorii ordinii și tâlhari linia de demarcație este atât de subțire că uneori dispare. Cele mai multe bande de hoți au acționat în perioada războiului ruso-turc, de parcă acesta nu era suficient pentru țara despuiată, pustiită, jefuită și arsă. Și nici asta n-a fost de ajuns, părea că și Dumnezeu își întorsese fața de la bieții români, deoarece în perioada fanariotă, epidemiile de ciumă au fost frecvente, fiind aduse de soldații austrieci, turci sau ruși, cărora li adaugă ani de secetă și de foamete, de invazii ale lăcustelor sau cutremure de pământ. Au fost trei ani groaznici 1811, 1812 și 1813, la începutul domniei lui Ioan Caragea. În anul 1811 o foamete mare a lovit țara, dar mai ales Oltenia, de ajunsese pâine 1 leu și porumbul 24 de parale, secara 40 de parale și cea mai mare parte din popor mânca și coajă de copaci¹⁶. Aceasta nu era decât o continuare îngrozitoare a foametei din anul 1810. Țăranii din Oltenia au ajuns în anul cumplitei foamete din anul 1811 să-și vândă vitele la preț de nimic, ca să aibe cu ce să cumpere porumb. Anul umător s-a

¹⁴ .Ibidem

¹⁵ .V.A.Urechia, *Istoria României, Curs*, tomul IX, 1800-1830, Institutul de Arte grafice Carol Gobl, București, 1896 p.284

¹⁶ .Ilie Corfus, *Însemnări de demult*, Ed.Junimea, București, 1975, p.94

întâmpilat o iarnă grea "când la 29 martie au dat viscol de au murit mieii mocnilor toți, apoi la 30 martie 1812 au dat un mare vifor cu ploae și au murit mulțime de oi și de miei"¹⁷. În anul 1812 a nins și în ziua de Sfântul Gheorghe și drept consecință a ajuns ocaua de rachiu 2 taleri¹⁸. Cel din urmă an 1813 este cel cunoscut al mării ciume a lui Caragea, care a făcut ravagii și în anul 1814. Am considerat necesară prezentarea acestor aspecte, pentru a avea o imagine completă despre ce se întâmpla în Valahia la începutul secolului al XIX-lea.

În anii 1810-1813 pe fondul foametei și sărăciei numărul haiducilor crește cum am văzut deja că se sesizează și divanul țării. Cele mai cunoscute cete de haiduci ce străbat județele Olteniei sunt ceata lui Bujor, despre care se spunea că a băgat spaima în greci, apoi a lui Jianu, cea a lui Păun hoțul și Ioniță Horca¹⁹. Bujor era cunoscut atât în Țara Românească, cât și în Moldova și a dat mult de lucru ambelor departamente de Crementalion din cele două țări. Una din principalele consecințe ale războiului ruso-turc a fost pentru Oltenia, bejenirea și pustiirea satelor și orașelor.

Războiul ruso-turc se încheie, dar din trupul Moldovei este ruptă Basarabia, teritoriul dintre Prut și Nistru, pe tronul Țării Românești urcă unul dintre cei mai lacomi domni fanarioți: Ioan Caragea (1812-1818). Domnia acestuia se suprapune cu o serie de calamități și epidemii, cărora are grijă să le adauge cele mai numeroase biruri. Caragea face însă un lucru ce va stârni revolta pandurilor în anul 1815. Ajuns pe tronul Țării Românești, Caragea a anulat scutirile de dări pentru panduri. La 28 noiembrie 1812 a însărcinat pe caimacamul Craiovei cu conducerea pandurilor și căpitanilor din cele 5 județe de peste Olt. Peste câteva zile, la 1 decembrie 1812 a poruncit să fie supuși la plate vinăriciului pandurii din județele Gorj, Mehedinți și Vâlcea. În timpul străngerii banilor de la panduri s-au săvârșit abuzuri de către ispravnicii județelor, încât domnul a fost nevoit să intervină pentru a restitui banii luați în plus, deoarece pandurii amenințau cu fuga²⁰. Dorința noului domn fanariot era de a le lua toate scutirile pandurilor și aceasta pentru că lăcomia sa era fără margini și totul trebuia exploatat la maxim. Așa se face că în mai 1813 pandurii din patru județe de peste Olt care au stupa sau rămători să plătească dijmăritul deplin. Apoi i-a obligat și la plata tutunăritului, dar cea mai grea lovitură a fost darea pe rămători, cunoscut fiind faptul că negoțul cu aceștia era practicat de pandurii din Gorj, Mehedinți și Vâlcea. Pentru a-i dezbină pe panduri acordă scutiri de dăjdi diferitelor căpetenii ale acestora, ba mai mult a aplicat un regim diferențiat de dări. O lovitură grea a fost diminuarea numărului de panduri în anul 1814, când domnitorul a hotărât să rămână în slujbă 701 panduri: 250 în județul Mehedinți; 250 în județul Gorj și 201 în județul Vâlcea, restul fiind transformați în ruțași și obligați să plătească câte 10 taleri pe triminia: martie, aprilie și mai. De fapt acesta a fost momentul în care pandurii deveniți ruțași s-au răsculat.

În fruntea pandurilor ruțași răsculați au fost pandurii din județul Gorj,

¹⁷ .Ibidem

¹⁸ .Ibidem, p.95

¹⁹ .V.A.Urechia, *op.cit.*, p.469

²⁰ .Ioan Necșu, *op.cit.*, p.134

conduși de bulucbașa Haidul și de bimbașii Păun (Pau) Nicolicescu, Tampa și Pătru Grecu. Răscoala au început să atace moșiile și conacele boierști. Un raport al agentului Austriei la București, din 2-14 februarie 1815, ne semnaleză că numai la jaful a două moșii Tămășești și Irunca din județul Gorj, arendate de Dumitru Costea, supus austriac, au luat parte peste 500 de panduri conduși de căpitanul Păun (Pau) Nicolicescu²¹. Numărul acesta ne arată de fapt masiva participare la răscoală a pandurilor. Revolta pandurilor a cuprins toată zona muntoasă a Olteniei până la satul Novaci. Evident, este vorba de satele de munte din județele Gorj și Mehedinți, unde stăpânirea pandurilor a durat până la sfârșitul lunii februarie, începutul lui martie. În Oltenia este trimis pentru a restabili ordinea Constantin Samurcaș, care prin promisiuni de scădere a dărilor reușește să atragă de partea sa pe mulți dintre panduri, dar situația se schimbă după ce răscoala ocupă mănăstirea Tismana și revolta se extinde până la Novaci. Târgu-Jiul și împrejurimile sale sunt stăpânite de răscoala până la începutul lunii februarie. Masa de panduri ruptași nemulțumiți a avut în frunte cetele de panduri haiduci²².

Intervenția turcilor în martie 1815 a determinat pe de o parte izolarea trupelor de adalâi în Oltenia, iar pe de altă parte Samurcaș reușește să atragă de partea sa cât mai mulți panduri. Rezistența adurat până după 30 aprilie 1815, când o parte din căpeteniile lor în frunte cu Haidul s-au predat fiind iertați de domn. La revolta pandurilor nu au participat și alte categorii sociale, dar în județele Mehedinți și Gorj cele mai multe sate sunt de moșneni. Adalâii au atacat județele oltene în ianuarie 1815 sub pretextul că Țara Românească nu dă cetății lor provizii și sare precum dă cetății Vidinului²³. Aceștia au invadat județele Mehedinți și Jiul de Sus și le-au luat în stăpânire punând ispravnicii zapci cu îndatorirea de a strânge zaherea și a o transporta în cetatea din insulă. Locuitorii din Oltenia sunt îndemnați de caimacamul Craiovei să fugă care încotro. Din vechea oaste desființată mai multe cete de panduri se reorganizează singuri. Nu toți pandurii necredincioși domniei, aliați adalâilor fură răpuși de oștirile turcești. Mai multe cete se supuseră de bună voie lui Caragea. Încă din 30 aprilie 1815, după mijlocirea Episcopului de Râmnic, a divanului Craiovei și a vechiului caimacam Costache Samurcaș trei cete de panduri sub căpetenia lui Haidul, Păun și Tampa au fost grațiați de domnitor și învoiți să se întoarcă la vetrele lor din județul Jiul de Sus. În decembrie 1815 mai sunt grațiați și alți căpitani de cete, din cei care luaseră parte la prădăciuni cu adalâii. Dionisie Eclesiarhul în Cronograful Țerei Românești ne spune despre pandurii care au participat la răscoala din anii 1814-1815 "la leatul 1815, la Ghenarie, s-a făcut mare turburare de către turcii din Cetatea Ostrovului într-aceste 5 giudețe... și eșând o sumă de turci din cetate au cuprins 2 giudețe Mehedinți și Gorj, puind ei ispravnici și zapci să le strângă zaherea și să o ducă la cetate, și fiindu-le gândul cu hotărâre să vie și în orașul Craiovei să prade pe boieri și pe neguțători și viind turcii până la Străhaia acolo la mănăstire tăbărând au luat al

²¹ .Ibidem, p.135

²² .Ibidem, p.140

²³ .V.A.Urechia, *Din domnia lui Caragea-Avenirea la tron-Mișcări contra grecilor.Finanțe(1812-1818)*, în *Analele Academiei Române*, seria II, tomul XXII,(1899-1900), București, 1900, p.194

mânăstirii tot ce au găsit. Apoi au spart orașul Străhaia, ostrovenii au prădat locuitorii într-acele două giudețe de au luat grâu, orz, miere, unt și vite din destul și le-au băgat în cetate. Iar pe de altă parte, pătimia locuitorii din partea muntelui, de panduri rumâni, că se făcuse hoți și omora și ardea oameni și-i prăda și au prădat mânăstirile muntelui. Era într-acea vreme o mare nevoie, mai rău decât în răsmeriță²⁴. Cu siguranță, la revolta pandurilor din anii 1814-1815 au participat toate categoriile de panduri care mai rămăseseră, după plecarea muscalilor, dar un lucru este sigur, aceasta n-ar fi avut loc, dacă domnitorul Ioan Caragea nu le scotea scutirile și nu-i pune la dări. În anul următor are loc o altă revoltă a pandurilor și țăranilor din județele Mehedinți și Gorj, iar în 1817 numărul pandurilor de peste Olt se va reduce la 500: 100 pentru Vâlcea; 150 pentru Jiul de Sus și 250 pentru Mehedinți, iar ceilalți până la 2075 s-au dat în bir ca ruțași.

Consecințele revoltei pandurilor sunt în primul rând economice deoarece schimbul de mărfuri a fost dezorganizat mai bine de un an, de asemenea s-au produs pagube însemnate orașelor Cerneți și Târgu-Jiu, și prădate de cetele de adalâi. Răscoala și-a atins țelul pentru că în anul 1816 printr-un ordin s-a constituit breasla pandurilor care au fost obligați să plătească ca și mai înainte câte 4 taleri, dar a tras și un semnal de alarmă că se atinsese limiate suportabilității, în materie de biruri, abuzuri, corupție și venalitate și acest lucru trebuia să se schimbe. Pe panduri îi vom întâlni apoi alături sau împotriva lui Tudor Vladimirescu, la 1821 și mai apoi luptându-se cu turcii după moartea conducătorului lor, chiar și la câțiva ani după ce revoluția fusese înăbușită.

²⁴ .Ibidem, p.198

Bibliografie

1. *Călători străini despre Țara Românească în secolul al XIX-lea*, serie nouă, volumul II, 1822-1830, Editura Academiei Române, București, 2005
2. Ilie Corfus, *Însemnări de demult*, Editura Junimea, București, 1975
3. *Documente privind istoria României. Răscoala din 1821. Documente interne*, volumul II, Editura Academiei R.P.R., 1959
4. Constantin Erbiceanu, *Mărturii despre Țara Românească în timpul regimului fanariot*, în *Analele Academiei Române*, seria II, tomul XXII, 1900-1901, București, 1901
5. Ioan Neacșu, *Revolta pandurilor din decembrie 1814-februarie 1815*, Studii. Revista de istorie, Anul X, Editura Academiei, București, 1957
6. Șerban Papacostea, *Oltenia sub stăpânire austriacă (1718-1739)*, Editura Academiei R.S.R, București, 1971
7. Zilot Românul (Ștefan Fănușă), *Opere alese*, București, 1996
8. V.A. Urechia, *Din domnia lui Caragea. Avenirea la tron. Mișcări contra grecilor. Finanțe (1812-1818)*, în *Analele Academiei Române*, seria II, tomul XXII (1899-1900), București, 1900
9. V.A. Urechia, *Istoria României. Curs*, tomul IX, 1800-1830, Institutul de Arte Grafice Carol Gobl, București, 1896
10. A.D. Xenopol, *Istoria românilor din Dacia Traiană*, volumul X, Editura Librăriei școalelor Frații Șaraga, Iași, 1888